

Einführung in die praktische Theologie. Hrsg. R. Zerfass, N. Greinacher. München–Mainz 1976 ss. 243. Ch. Kaiser – M. Grünewald Verlag.

W teologii, jak również w życiu Kościoła, dochodzą do głosu – w poszczególnych zakresach problemowych – charakterystyczne nurty myślowe i koncepcje rozwiązań. Jako rezultat takich procesów zaobserwować można fazy wzrostu i rozkwitu pewnych dyscyplin teologicznych oraz przesuwanie się w cień i tracenie na znaczeniu niektórych pozostałych. Trzeba powiedzieć, że aktualnie w centrum zainteresowań badawczych, a także i praktyczno-duszpasterskich, znalazła się „teologia praktyczna”. Fakt ten uwypuklony został w publikacji R. Zerfassa i N. Greinachera, którzy – oprócz autorstwa osobistego – są wydawcami pozycji *Einführung in die praktische Theologie*. Ponadto współpracownikami tego zbiorowego dzieła są jeszcze: Ch. Bäumlner, P. Krusche, N. Mette i W. Möhler. Pozycja ta jest nie tylko metodologicznym wydarzeniem w płaszczyźnie teologii praktycznej, ale także pewnym sygnałem otwarcia się ekumenicznego do wspólnej pracy w tym zakresie. Zamysł i cel ekumeniczny tego przedsięwzięcia sygnalizuje jeden z wydawców w Słowie wstępnym. „Nasze wprowadzenie do teologii praktycznej zrodziło się w wolnej, pozbawionej lęku, dyskusji między docentami i studentami nad propozycją nauczania w München, Münster, Tübingen i Würzburgu oraz w nieksrępowanej bojaźnią wymianie doświadczeń między katedrami tych naukowych ośrodków. Jako publikacja pragnie ona wśród wszystkich uczestników tej dyskusji: studentów – wykładowców – docentów wyzwolić refleksję nad własną nauką i praktyką nauczania, aby każdy wyłożył niejako swe karty, zdradził swe tory myślowe w przekonaniu, iż wskutek tego następne spotkanie nie tylko będzie ciekawe, ale jeszcze bardziej intensywne, gdyż wszyscy lepiej zharmonizują się ze sobą” (s. 9).

Pod względem merytorycznym *Wprowadzenie do teologii praktycznej* zawiera trzy bloki tematyczne:

I. W analizie problemu studentów jako adresatów tej praktyczno-teologicznej organi-

zacji nauczania (s. 11-26) przedstawiono trzy koncepcje albo raczej trzy modele wykładu poświęconego wprowadzeniu do teologii praktycznej. Pod względem dydaktyczno-metodycznym szczególnie interesujące są modele z Tübingen i Münster. **Model z Tübingen** pomyślany jest jako część składowa podstawowego, wprowadzającego kursu. Objemuje on 6 dwugodzinnych jednostek wykładowych, przy czym punkt wyjścia jako obszar problemowy tych wykładów ma stanowić „reforma Kościoła”. Następnie poddaje się refleksji trójczłonowy tematyczny: analiza – orientacja teologiczna – zasady i imperatywy dla praktyki, gdzie uwypuklona ma być ogólna praktyka Kościoła oraz wyodrębniono pewne obszary tej praktyki (np. chrzest dzieci). W końcowej fazie tej koncepcji spotykamy zagadnienie tożsamości teologii praktycznej, informacje na temat dalszego planowania tego rodzaju studium. Całość takiej pracy przebiegać ma w ramach spotkań plenarnych, które syntetyzują pracę, prowadzoną w małych, intensywnie i komunikatywnie dyskutujących grupach. Treść dyskusji powinna być opracowana tekstowo, a całość ma wieńczyć praca syntetyzująca (s. 35). Nie bez znaczenia jest także postulat praktyki obserwacyjnej, która ma dopomagać w rozeznaniu rzeczywistości pojętej wąsko i szczegółowo. **Model z Münster** faworyzuje typ wykładów przypominających seminarium, w czasie którego szczególny akcent ma być położony na dyscyplinarnym różnicowaniu teologii praktycznej. Koncepcja ta, wychodząc z konkretnej sytuacji – operuje czterema jednostkami tematycznymi, w których zawarte jest uzasadnienie potrzeby teorii praktyki kościelnej, ukazane różnicowanie międzydyscyplinarne teologii praktycznej, a elementarna kwalifikacja pastoralna tak ustawiona, że wykład nauki jawi się jako paradygmat pastoralnej praktyki (s. 41). Model ten przejawia cechę intensywnego poszukiwania samoorganizacji procesu nauczania w ramach poszczególnych grup roboczych, korzysta z kompetencji rzeczoznawców

dla poszczególnych kierunków zawodowych oraz zabiega o doskonałą, dynamiczną orientację.

II. Drugi blok tematyczny wypełniają jakby 3 ciągi zagadnień. W ciągu pierwszym R. Zerfass snuje szczegółowe rozważania na temat organizacji studiów teologii praktycznej (s. 63-76). Wyraża on słuszny żal i zastrzeżenia pod adresem różnych programów studiów, które wybór określonej specjalizacji przesuwają na ostatnią fazę studiów, wskutek czego student decyduje się na teologię praktyczną zbyt późno. Autor odpira zarzuty niektórych teoretyków, iż teologia praktyczna jako wyodrębniona dyscyplina jest za mało przejrzysta, a jej wykład zbyt akademicki. Jakby w dialogu z czytelnikami kreśli autor kierunki współczesnych prądów reformistycznych. Jego zdaniem każda reforma wykładu musi stanowić ujęcie całościowe i obejmować wszystkie fazy „nauki życia”. Jej celem jest osiągnięcie kompetencji w działaniu. Podstawowe znaczenie ma więc właściwe rozumienie teologii praktycznej, to znaczy prawdy, iż nie jest ona tylko dydaktyką teologii, ale teologiczną dyscypliną naukową, ukierunkowaną ku tym gałęziom wiedzy, jakie dotyczą działania. Celów i treści nauczania dyscyplina ta nie chce orientować ku formacji powołań, ale ku określonym polom aktywności; spojrzenie na współczesną sytuację kościelnego powołania czyni te cele oczywistymi. Według R. Zerfassa teologia praktyczna powinna ponadto towarzyszyć całemu procesowi studiów. Ma się to spełnić na podwójnej drodze: jako czysta, bezpośrednia praktyka oraz jako studium nad praktyką. Tym celom towarzyszyć powinno rozeznanie w potrzebach i wysuwanie projektów praktycznych. Następny ciąg zagadnień opracowany został przez Ch. Bäumlera. Na uwagę zasługu-

ją jego rozważania dotyczące współczesnych modeli formowania teorii w zakresie teologiczno-praktycznym. W jego ujęciu teologia praktyczna jest przede wszystkim nauką o działaniu. Ostatni, trzeci ciąg zagadnień w tym bloku – to refleksja P. Krusche na temat perspektyw powołania, uwzględnianych w studium teologii praktycznej (s. 95-109).

III. Merytoryczną zawartość pozycji stanowi „księga podstawowych tekstów teologii praktycznej”, ponieważ legitymuje się szeregami starannie dobranych opracowań, które pozwalają nie tylko prześledzić, ale i przepracować różne płaszczyzny problemów odnoszących się do wszystkich niemal obszarów oddziaływań duszpasterskich. Dochodzi do tego zestaw wartościowej literatury, orientującej czytelnika w tej gałęzi wiedzy teologicznej. Literatura omawianej pozycji przekonuje, że chodzi w niej o coś więcej niż o wprowadzenie, ale że jest to jak gdyby mała *summa* tego, co w sensie treściowym i dydatyczno-metodycznym w zakresie teologii praktycznej godne jest rozważenia i wprowadzenia w czyn. Można było – mimo tych niewątpliwych zalet – głębiej i silniej zarysować **wymiar duchowy** chrześcijańskiej praktyki teologicznej, ukazać teorię realizowanych przez nią celów. W tym kierunku powinien pójść zamieszczony w tym dziele wybór tekstów. Zbyt skromnie ujawniają one problem budowy wspólnotowości, realizowania wspólnotowej katechezy, proces formowania postawy dojrzałej, duszpasterstwa sakramentalnego. Autorzy mogli pokusić się o analizę relacji napięcia między tezami teologii praktycznej a podmiotami kościelnych decyzji i postanowień. Niemniej dzieło to pogłębić może wiedzę merytoryczną i metodologiczną teologów moralistów i pastoralistów.

Ks. Seweryn Rosik